

Н.М. Сорочинська,
О.О. Мартинюк,
В.М. Герасимчук

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

ЗОВНІШНЄ НЕЗАЛЕЖНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Тестові завдання

- Відповідає програмі ЗНО-2018
- 10 варіантів тестів у форматі ЗНО
- Відповіді до всіх завдань
- Бланки відповідей

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

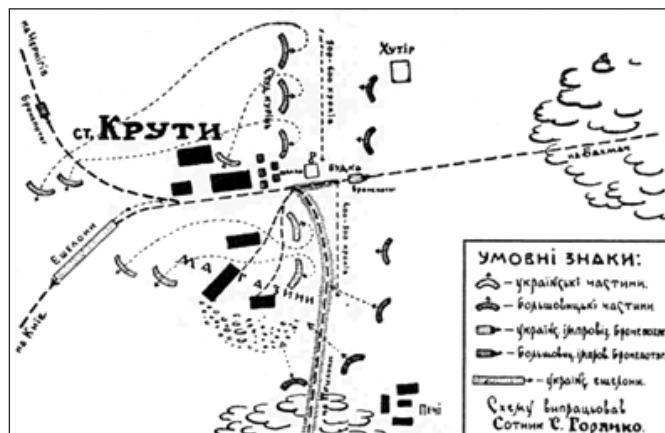
Варіант 1

Частина 1. (Результат виконання завдань частини 1 буде зараховуватися як результат державної підсумкової атестації)

Завдання 1–23 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких лише **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть, на Вашу думку, правильний варіант відповіді, позначте його в бланку А згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок у бланку А, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як **ПОМИЛКИ!**

Будь ласка, будьте особливо уважні, заповнюючи бланк А. Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей.

- На початку ХХ ст. аграрний устрій українських земель характеризувався
  - А високим рівнем товарності селянських господарств
  - Б відсутністю поміщицьких господарств
  - В домінуванням фермерських господарств
  - Г хронічним селянським малоземеллям
- Хто був автором брошури «Самостійна Україна»?
  - А М. Грушевський
  - Б Д. Донцов
  - В М. Міхновський
  - Г І. Франко
- Яка подія Першої світової війни є проявом встановлення «окупаційного режиму»?
  - А формування легіону Українських січових стрільців (УСС)
  - Б утворення Галицько-Буковинського генерал-губернаторства
  - В заснування Головної української ради
  - Г створення Союзу визволення України
- У якому році відбулася подія, відображена на картосхемі?
  - А 1914 р.
  - Б 1916 р.
  - В 1918 р.
  - Г 1920 р.

Прочитайте уривок джерела і виконайте завдання №5-7.

«Ми, уповноважена волею трудящих України... Директорія, поваливши ненависний гетьманський режим, найближчим часом скличемо конгрес усього трудового люду України. Делегати будуть обиратися на чесних і соціально справедливих засадах: від селянської курії – 71,4%, від робітничої – 22,2%, від трудової інтелігенції – 6,4%...»

5. Директорія була створена для організації

- А опору більшовицькій агресії
- Б повстання проти гетьмана П. Скоропадського
- В партизанського руху проти німецьких і австрійських окупаційних військ
- Г проведення українізації частин російської армії

6. Коли вона прийшла до влади?

- А 1917 р.
- Б 1918 р.
- В 1919 р.
- Г 1920 р.

7. З якою метою Директорія здійснювала заходи, описані в уривку джерела?

- А розв'язання проблем організації влади та визначення форми державного устрою
- Б ухвалення Варшавського договору, підписаного з Польською Республікою
- В оголошення війни радянській Росії та проведення переговорів з Антантою
- Г підготовки та санкціонування об'єднання УНР і ЗУНР

8. Територія якого державного утворення позначена на карті жирною лінією?

- А Української Народної Республіки (листопад 1917 р.)
- Б Української Держави П. Скоропадського (квітень 1918 р.)
- В Української Народної Республіки (січень 1919 р.)
- Г Української Соціалістичної Радянської Республіки (березень 1921 р.)

9. Однією з причин запровадження «воєнного комунізму» було прагнення більшовиків

- А домогтися прихильності селян
- Б мобілізувати всі ресурси для перемоги у Громадянській війні
- В використати матеріальні стимули для росту економіки
- Г відійти від централізованої системи управління

10. Поглядам якого українського митця Червневий (1926 р.) пленум ЦК КП(б) У дав таку оцінку:

«Ці гасла можуть бути прапором для української буржуазії, що зростає на ґрунті непу, бо вона під орієнтацією на Європу безперечно розуміє відмежування від фронту міжнародної революції, столиці СРСР - Москви...»?

- А Леся Курбаса
- Б Олександра Довженка
- В Миколи Хвильового
- Г Михайла Бойчука

11. Що з названого стало наслідком проведення колективізації в Україні наприкінці 1920-х – на початку 1930-х років?

- А швидке соціальне розшарування селянства
- Б значне зростання поголів'я худоби
- В ліквідація одноосібних селянських господарств
- Г розпуск комун і радгоспів

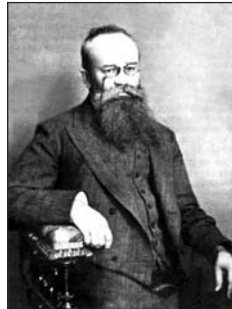
12. Укажіть портрет президента Карпатської України.

А

Б

В

Г

Прочитайте уривок джерела і дайте відповіді на завдання №13-15.

«1. Волею українського народу, Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери проголошує відновлення Української Держави, за яку покладали свої голови цілі покоління найкращих синів України

2. На західних землях України твориться Українська Влада, яка підпорядкується Українському Національному Урядові, що створиться у столиці України – Києві з волі українського народу.

3. Відновлена Українська Держава буде тісно співдіяти з Націонал-Соціалістичною Велико-Німеччиною, що під проводом Адольфа Гітлера творить новий лад в Європі й світі та допомагає українському народові визволитися з-під московської окупації.

Українська Національна Революційна Армія, що творитисьме на українській землі, боротисьме далше спільно з Союзною німецькою армією проти московської окупації за Суверенну Соборну Українську Державу і новий лад у цілому світі».

13. Наведений документ був проголошений у

- А у Рівному
- Б у Львові
- В у Києві
- Г у Тернополі

14. Коли було проголошено цей документ?

- А 17 вересня 1939 р.
- Б 22 жовтня 1939 р.
- В 22 червня 1941 р.
- Г 30 червня 1941 р.

15. Хто очолював організацію, яка виступила ініціатором проголошення цього документу?

А

Б

В

Г

16. Зображений плакат у роки Другої світової війни поширювали

- А органи радянської влади
- Б представники нацистської окупаційної влади
- В діячі українського національно-визвольного руху
- Г учасники польського підпільного руху

17. Процес радянзації Західної України у другій половині 1940-х – на початку 1950-х рр. стримувався

- А відчайдушною боротьбою ОУН та УПА
- Б суцільною неграмотністю населення
- В голодом 1946–1947 рр.
- Г початком «холодної війни»

18. Яка група репресованих сталінським режимом громадян України не підлягала реабілітації у роки «відлиги»?

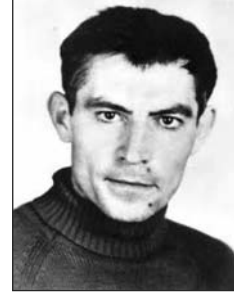
- А партійні функціонери — жертви політичних репресій 1937–1938 рр.
- Б в'язні, засуджені за статтю «шкідництво» Карного кодексу
- В колишні в'язні німецьких концтаборів часів Другої світової війни
- Г в'язні, засуджені за звинуваченнями в «українському буржуазному націоналізмі»

19. «У багатьох із нас одразу після ХХ з'їзду було багато наївного, рожевого оптимізму, багато ілюзій, побудованих на піску, і багатьом здавалося, що всі проблеми народного життя вирішуються одним махом, і нам нічого не лишається, як з високо піднятими прапорами урочисто марширувати до комунізму», — так український дисидент І. Світличний згадував про настрої, які охопили суспільство в результаті

- А розвінчання і засудження «культу особи» Й. Сталіна
- Б проголошення гасла «теперішнє покоління радянських людей буде жити при комунізмі»
- В декларування, що «створена нова спільність — радянський народ»
- Г впровадження політики гласності

20. На фото зображено

- А М. Руденка, письменника, автора поезій «Всесвіт у тобі», керівника Української Гельсінської групи
- Б С. Параджанова, кінорежисера, автора фільмів «Тіні забутих предків», «Колір гранату»
- В В. Стуса, поета, автора збірок «Круговерть», «Зимові дерева»; члена Української Гельсінської групи
- Г Є. Сверстюка, філософа, письменника, дисидента, автора збірки «Блудні сини України»

21. Який керівник УРСР, ставши Першим секретарем ЦК КПУ, «...почав випромінювати якусь неприязнь до всього українського...»?

- А В. Щербицький
- Б П. Шелест
- В О. Кириченко
- Г М. Підгорний

22. Який зовнішній чинник був вирішальним у здобутті Україною незалежності?

- А поразка СРСР у «холодній війні»
- Б інтеграційні процеси в Європі
- В розпад Югославії та Чехословаччини
- Г започаткування процесу ракетно-ядерного роззброєння

23. Який Президент України був усунутий від влади у результаті народних протестів?

А

Б

В

Г

У завданнях 24–26 до кожного з чотирьох рядків інформації, позначених ЦИФРАМИ, виберіть, на Вашу думку, один правильний варіант, позначений БУКВОЮ. Поставте позначки в таблиці бланка А на перетині відповідних рядків (цифри) і колонок (букви). Усі інші види Вашого запису у бланку А комп’ютерна програма реєструватиме як ПОМИЛКУ!

Будь ласка, будьте особливо уважні, заповнюючи бланк А. Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей.

24. Установіть відповідність між назвами організацій, інституцій та їх характеристиками.

- 1 Генеральний Секретаріат
- 2 Товариство українських поступовців
- 3 Український національний конгрес
- 4 Головна українська рада

А міжпартійний блок українських політичних партій, утворений у 1908 р.

Б виконавчий орган влади, утворений у червні 1917 р.

В представницьке зібрання діячів українського руху, що відбулось у квітні 1917 р.

Г координаційний центр українських політичних сил на західноукраїнських землях, утворений у серпні 1914 р.

Д законодавчий орган влади, утворений у березні 1917 р.

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

25. Установіть відповідність між змістом і поняттями.

1 угода між польським урядом і УНДО про примирення

2 поліцейські заходи польського уряду з приборкання українського руху в Галичині

3 політика планомірного заселення українських земель польськими колоністами

4 поділ великих земельних угідь на ділянки для продажу або надання їх у добровільне чи примусове користування

А націоналізація

Б осадництво

В парцеляція

Г «пацифікація»

Д нормалізація

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

26. Установіть відповідність між Першими секретарями ЦК КПУ та подіями періоду перебування їх при владі.

1 М. Хрущов (1938–1947, 1947–1949)

2 П. Підгорний (1957–1963)

3 П. Шелест (1963–1972)

4 В. Щербицький (1972–1989)

А Чорнобильська катастрофа

Б вступ України до ООН

В запровадження системи раднаргоспів

Г ухвалення Декларації про державний суверенітет УРСР

Д впровадження «Косигінських реформ»

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

У завданнях 27–28 розташуйте події в хронологічній послідовності. Поставте позначки в таблиці бланка А на перетині відповідних рядків (цифри) і колонок (букви). Цифри 1 має відповідати вибрана Вами перша подія, цифри 2 — друга, цифри 3 — третя, цифри 4 — четверта. Усі інші види Вашого запису у бланку А комп'ютерна програма реєструватиме як ПОМИЛКУ!

Будь ласка, будьте особливо уважні, заповнюючи бланк А. Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей.

27. Установіть послідовність подій.

- А створення Генерального Секретаріату УЦР;
- Б проголошення Української Народної Республіки;
- В проведення Всеукраїнського національного конгресу;
- Г І Всеукраїнський з'їзд рад у Києві та Харкові.

28. Установіть послідовність подій.

- А операція «Вісла»;
- Б «Волинська трагедія» — польсько-український збройний конфлікт на Волині;
- В загибель командувача УПА Р. Шухевича;
- Г «саморозпуск» УГКЦ.

Завдання 29–30 мають по сім варіантів відповідей, серед яких лише три правильні. Виберіть цифри, що позначають правильні, на Вашу думку, відповіді та запишіть їх у бланку А згідно з інструкцією. Не робіть інших записів у бланку А, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

29. Які позитивні наслідки революції 1905–1907 рр. для українства Наддніпрянської України?

1 створення української автокефальної церкви

2 запровадження української мови у школах і судочинстві

3 створення українського університету

4 поява української преси

--	--	--	--

- 5 надання окремого представництва українцям у Державній Думі Росії
- 6 здобуто перший досвід парламентської діяльності
- 7 скасування для селян викупних платежів

30. Під владою яких держав перебували західноукраїнські землі у 1920-ті роки?

- 1 Литви
- 2 Польщі
- 3 Угорщини
- 4 Румунії
- 5 Чехословаччини
- 6 Молдовської РСР
- 7 Білоруської СРР

--	--	--

Частина 2

Завдання 31–53 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких лише **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть, на Вашу думку, правильний варіант відповіді, позначте його в бланку А згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок у бланку А, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як **ПОМИЛКИ!**

Будь ласка, будьте особливо уважні, заповнюючи бланк А. Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей.

31. Під якими номерами на карті позначено грецькі поліси Ольвія і Херсонес?

- А 2 і 4
- Б 1 і 3
- В 3 і 5
- Г 2 і 6

32. Якого року відбувалась ця подія?

“І прибули Олег та Ігор до гір київських, і довідався Олег, що тут Аскольд і Дір удвох княжать. І сховав він воїв у човнах, а інших позаду зоставив, і сам прийшов на берег Дніпра, несучи Ігоря малого... І послав він посла до Аскольда та Діра ... Аскольд же й Дір прийшли. І вискочили всі інші вої з човнів, і мовив Олег Аскольдові й Дірові: “Ви оба не є ні князі, ні роду княжого. А я єсьмь роду княжого”. І тут винесли Ігоря. “А се – син Рюриків” ... І сів Олег, князюючи, в Києві, і мовив Олег: “Хай буде се мати городам руським”.

- А 860 р.
- Б 882 р.
- В 907 р.
- Г 911 р.

33. Який хан очолював монгольську армію, що у 1237 р. рушила на завоювання руських князівств?
- А Чингісхан Б Батий
 В Джебе Г Субедей
34. Які терміни і поняття слід використовувати для розкриття особливостей економічного розвитку Київської держави?
- А вотчина, поділ, шлях «із варягів у греки»
 Б дружина, рать, дитинець
 В уділ, віче, верв
 Г волхви, колт, капище
35. Як називалися релігійні та культурно-просвітницькі товариства, створювані православними при церковних парафіях (приходах) України в XV–XVII ст.?
- А монастирі Б громади
 В братства Г цехи
36. Під чийм керівництвом була заснована у 1550-і рр. перша відома Січ на о. Хортиця?
- А Д. Вишневецького Б К. Косинського
 В І. Підкови Г С. Кішки
37. Битва під Хотиним у 1621 р. була ключовою подією війни Речі Посполитої
- А зі Швецією Б з Османською імперією
 В з Московським царством Г з Гетьманщиною
38. Яке місто Гетьманщини було її столицею і резиденцією Б. Хмельницького?
- А Чигирин Б Київ
 В Переяслав Г Трахтемирів
39. Що спонукало Б. Хмельницького до укладення союзу з Московією?
- А нестача сил для боротьби з Польщею
 Б серія поразок козацьких військ
 В розрив союзницьких відносин з Кримом
 Г прагнення відродити Київську Русь
40. Кому турецький султан надав титул «князя Сарматії та України, володаря Війська Запорозького»?
- А П. Суховію Б П. Дорошенку
 В Ю. Хмельницькому Г І. Самойловичу
41. На яку із зазначених територій НЕ ПОШИРЮВАЛАСЯ влада гетьмана наприкінці XVII ст.?
- А Лівобережжя
 Б Київ
 В Запоріжжя
 Г Слобідська Україна

42. На фото зображено

- А Успенський собор Києво-Печерської лаври
- Б Троїцький собор у Новомосковську
- В Покровський собор в Харкові
- Г Успенський собор Почаївської лаври

43. Діяльність Барської конфедерації стало приводом до

- А гайдамацького повстання, що отримало назву Коліївщина
- Б входження Буковини до складу Австрійських володінь Габсбургів
- В конфлікту між гетьманом І. Мазепою і російським царем Петром І
- Г ліквідації Гетьманщини і Запорозької Січі імператрицею Катериною ІІ

44. Про якого видатного діяча культури другої половини XVIII ст. йдеться:

«Він належав до того типу мудреців, яким поталанило втілити в життя своє розуміння блага, істини і краси. Життєвими ідеалами для нього були Сократ і апостоли... Його життєвим завданням було не відкриття якогось нового принципу чи побудова оригінальної, в чомусь істинно відмінної від усіх інших філософської системи, а прилучення до вищих істин буття для практичного втілення їх у своєму повсякденному житті. І це своє життєве покликання він повною мірою і з честю виконав?»

- А І. Григорович-Барський
- Б Я. Погребняк
- В Г. Сковорода
- Г А. Ведель

45. У якому році було ліквідовано Кримське ханство?

- А 1775 р.
- Б 1783 р.
- В 1791 р.
- Г 1795 р.

46. Якого гетьмана було обрано 1750 року згідно з царським указом «О бытии в Малороссии гетману по прежним правам и обыкновениям»?

- А П. Калнишевський
- Б К. Розумовський
- В Д. Апостол
- Г І. Скоропадський

47. Які губернії були створені російською владою у Правобережній Україні наприкінці XVIII ст.?

- А Слобідсько-Українська, Чернігівська, Полтавська
- Б Катеринославська, Таврійська, Миколаївська
- В Київська, Подільська, Волинська
- Г Київська, Чернігівська, Полтавська

48. Хто входив до гуртка молодих інтелектуалів, що отримав назву «Руська трійця»?

- А М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький
- Б М. Шашкевич, М. Вербицький, А. Бачинський
- В Г. Яхимович, В. Подолинський, Л. Кобилиця
- Г О. Духнович, А. Добрянський, Я. Головацький

49. У якому році вийшло у світ перше видання збірки поезії Т. Шевченка «Кобзар»?

- А 1836 р.
 В 1848 р.

- Б 1840 р.
 Г 1861 р.

50. Прочитайте уривок з жандармського звіту і визначте назву організацій, про які йдеться.

«У Росії існує особливе товариство малоросів, пройнятих духом якогось патріотизму, товариство це має скрізь своїх послідовників, і університети Київський і Харківський, служать головними провідниками і поширювачами ідеї про можливість відновлення Малоросії... Це молоді та пристрасні вільнодумці, які докладають усіх зусиль для здійснення пестуваної ними думки про свободу Малоросії та принади свободи з тією саме метою, щоби згодом, коли уми простого народу підкоряться їхньому впливу, діяти на шкоду монархії».

- А «Земля і воля»
 В Громади

- Б «Чорний переділ»
 Г масони

51. Як називалася політична організація русофілів (москвофілів), що постала в 1870 р.?

- А Руська Рада
 В Руська бесіда

- Б Головна Руська Рада
 Г Народна Рада

52. Яке з наведених понять відповідає визначенню?

«Нелегальні організації національно свідомої української молоді, що прагнули брати активну участь у суспільно-політичному житті 70 - 80-х рр. XIX ст. Своїм ідейним лідером вважали М. Драгоманова».

- А «Братство тарасівців»
 В молоді громади

- Б старі громади
 Г народницькі гуртки

53. Активними учасниками якого руху були упродовж 1870–1890-х років В. Антонович, Т. Рильський, М. Драгоманов, П. Чубинський?

- А народники
 В москвофіли

- Б народовці
 Г громадівці

У завданнях 54–56 до кожного з чотирьох рядків інформації, позначених ЦИФРАМИ, виберіть, на Вашу думку, один правильний варіант, позначений БУКВОЮ. Поставте позначки в таблиці бланка А на перетині відповідних рядків (цифри) і колонок (букви). Усі інші види Вашого запису у бланку А комп'ютерна програма реєструватиме як ПОМИЛКУ!

Будь ласка, будьте особливо уважні, заповнюючи бланк А. Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

54. Встановіть відповідність між подіями і датами.

1 християнський собор в центрі Києва, добудований Ярославом Мудрим.
Згідно з літописом спорудження храму приурочено перемозі над печенігами

- 2 християнський храм часів Київської держави, зруйнований більшовиками у 30-х рр. XX ст.
- 3 християнський храм часів Київської держави, що був споруджений у Чернігові
- 4 головний соборний храм Успенської Києво-Печерської Лаври.

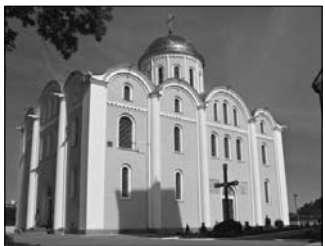
А

Б

В

Г

Д

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					
5					

55. Установіть відповідність між історичними постатями та їхніми характеристиками.

- 1 гетьман, який прославився морськими походами проти Кримського ханства і Османської імперії
- 2 засновник першої Запорозької Січі
- 3 перший митрополит після відновлення православної ієрархії
- 4 перший митрополит греко-католицької церкви

- А Петро Конашевич-Сагайдачний
 Б Дмитро Вишневецький
 В Михайло Рогоза
 Г Іов Борецький
 Д Петро Могила

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

56. Установіть відповідність між назвою організації та цілями, які вона ставила перед собою.

- 1 Кирило-Мефодіївське братство
- 2 «Руська трійця»
- 3 Головна руська рада
- 4 «Південне товариство» декабристів

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

- А установаження конституційної монархії, запровадження громадського самоврядування, розбудова Росії як федеративної держави
- Б повалення самодержавства шляхом військового перевороту, скасування кріпацтва, проголошення Росії унітарною республікою
- В піднесення національної свідомості українців Галичини, перетворення народної мови на літературну, пропаганда єдності українського народу
- Г знищення царизму, утвердження демократичних прав і свобод для всіх громадян, створення федерації християнських слов'янських республік
- Д розширення сфери вжитку української мови, поділ Галичини на дві провінції — Західну (польську) та Східну (українську)

У завданнях 57–58 розташуйте події в хронологічній послідовності. Поставте позначки в таблиці бланка А на перетині відповідних рядків (цифри) і колонок (букви). Цифри 1 має відповідати вибрана Вами перша подія, цифри 2 — друга, цифри 3 — третя, цифри 4 — четверта. Усі інші види Вашого запису у бланку А комп'ютерна програма реєструватиме як ПОМИЛКУ!

Будь ласка, будьте особливо уважні, заповнюючи бланк А. Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей.

57. Установіть послідовність подій.

- А "... уперше прийшли печеніги на Руську землю і, вчинивши мир з Ігорем, пішли до Дунаю";
- Б "... підняв диявол розлад серед ... Ярославичів. І пішли Святослав із Всеволодом проти старшого брата Ізяслава, князя київського, старшого сина Ярослава";
- В "... лиха честь татарська! Данило Романович, що є князем великим, сидить перед ханом на колінах і хлопом ординським себе називає";
- Г "... і сів Олег в Києві, і мовив: "Хай буде се мати городам руським".

	А	Б	В	Г
1				
2				
3				
4				

58. Установіть послідовність подій.

- А Берестейська унія;
- Б Люблінська унія;
- В Андрусівське перемир'я;
- Г битва під Жовтими Водами.

	А	Б	В	Г
1				
2				
3				
4				

Завдання 59–60 мають по сім варіантів відповідей, серед яких лише три правильні. Виберіть цифри, що позначають правильні, на Вашу думку, відповіді та запишіть їх у бланку А згідно з інструкцією. Не робіть інших записів у бланку А, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

- 59. Які з наведених подій історії України відбулися впродовж другої половини XVIII ст.?**
- 1 перехід Української православної церкви у підпорядкування московського патріархату
  - 2 селянський рух на Поділлі під проводом У. Кармелюка
  - 3 заснування Кубанського козацького війська
  - 4 зруйнування Запорозької Січі російськими військами
  - 5 повстання Коліївщина на Правобережжі
  - 6 повстання бузьких козаків на Херсонщині
  - 7 створення Чорноморського козацького війська
- 60. Які зміни в соціально-економічному житті Наддніпрянської України відбулися під впливом реформ 1860–1870 рр., здійснених російською владою?**
- 1 приплив іноземних інвестицій
  - 2 початок розгортання індустріалізації
  - 3 витіснення іноземного капіталу національним
  - 4 формування ринку вільнонайманої праці
  - 5 подолання селянського малоземелля
  - 6 зникнення стану дворян-землевласників
  - 7 ліквідація селянської громади